

PARLAMENT TA' MALTA

IT-TLETTAX-IL LEGIŻLATURA

P.L. 3526

Dokument imqiegħed fuq il-Mejda tal-Kamra tad-Deputati fis-Seduta
Numru 238 tat-18 ta' Ġunju 2019 mill-Ispeaker, l-Onor. Anglu Farrugia.

Raymond Scicluna
Skrivan tal-Kamra

GHAJNUNA LIL MEMBRI TAL-KAMRA LI HUMA PERSUNI B'DIŻABILITÀ

35. L-ONOR. CHRIS SAID JISTAQSI LILL-ISPEAKER: Tista' s-Sedja tindika jekk għandhiex intenzjoni toffri għajnuna speċifika permezz ta' riżorsi umani u/jew finanzjarji, lill-Membri tal-Kamra tad-Deputati li jkunu persuni b'diżabilità u dan fuq il-linji ta' għajnuna li kienet ingħatat lill-kandidati b'diżabilità li kkontestaw l-Elezzjoni Ġenerali tal-2013 mill-Gvern u dan sabiex dawn il-Membri jkunu jistgħu jwettqu dmirhom bl-aqwa mod possibbli mingħajr xkiel?

12.6.19

MR SPEAKER: Is-Sedja għamlet referenza għall-pożizzjoni li kien ha l-Gvern fl-2012 meta pprova għajnuna għal persuni b'diżabilità li kkandidaw ruħhom għall-elezzjoni, liema għajnuna kien iggwadanja minnha l-Onor. Kevin Cutajar – illum membru ta' din il-Kamra – fil-kandidatura tiegħu għall-elezzjonijiet ġenerali tal-2013.

Is-Sedja rreferiet ukoll għall-Artikolu 29 tal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità, liema Konvenzjoni giet iffirmata min-naħa Maltija fit-30 ta' Marzu 2007 u rratifikata fl-10 ta' Ottubru 2012.

Din il-Konvenzjoni, li abbażi tagħha jidher li kienet ittiehdet il-pożizzjoni fuq imsemmija, titkellem dwar il-partecipazzjoni ta' persuni bi bżonnijiet speċjali fil-ħajja pubblika u politika, u nikkwota minn Artikolu 29 tagħha:

Artikolu 29 - Il-partecipazzjoni fil-ħajja pubblika u politika

L-Istati Msieħba għandhom jiggwarantixxu li persuni b'diżabilità jkollhom drittijiet politiċi u l-opportunità li jgawduhom fuq bażi ugwali mal-oħrajn, u għandhom:

- (a) Jassiguraw li persuni b'diżabilità jistgħu jipparteċipaw b'mod effettiv u shiħ fil-ħajja pubblika u politika fuq bażi ugwali mal-oħrajn, direttament jew permezz tar-rappreżentanti magħzula b'mod ħieles, inkluż id-dritt u l-opportunità biex persuni b'diżabilità jivvutaw u jigu eletti, billi *inter alia*:
- (i) jassiguraw li l-proċeduri, il-faċilitajiet u l-materjal tal-votazzjoni jkunu xierqa, aċċessibbli u faċli biex tifhimhom u tużahom;
  - (ii) jipproteġu d-dritt li persuni b'diżabilità jivvutaw permezz ta' vot sigriet f'elezzjonijiet u referenda pubbliċi mingħajr intimidazzjoni, u li jkunu jistgħu jikkontestaw elezzjonijiet, effettivament ikollhom karigi u jeżerċitaw uffiċċji pubbliċi f'kull livell tal-gvern, jiffaċilitaw l-użu ta' teknoloġiji assistivi u godda fejn xieraq;
  - (iii) jiggwarantixxu l-espressjoni ħielsa tar-rieda ta' persuni b'diżabilità bħala elettori u għal dan il-għan, fejn meħtieġ, fuq talba tagħhom, iħallu li jkun hemm assistenza waqt il-votazzjoni ta' persuna tal-għazla tagħhom;
- (b) Jippromovu attivament ambjent li fih il-persuni b'diżabilità jistgħu jipparteċipaw b'mod effettiv u shiħ f'attività pubblika, mingħajr diskriminazzjoni fuq bażi ugwali mal-oħrajn, u jinkoraġġixxu l-partecipazzjoni tagħhom f'attivitajiet pubbliċi, inkluż:
- (i) parteċipazzjoni f'organizzazzjonijiet u assoċjazzjonijiet mhux governattivi li għandhom x'jaqsmu mal-ħajja pubblika u politika tal-pajjiż, u f'attivitajiet u l-amministrazzjoni ta' partiti politiċi;

- (ii) jiffurmaw u jingħaqdu ma' organizzazzjonijiet ta' persuni b'diżabilità biex jirrappreżentaw persuni b'diżabilità fil-livelli internazzjonali, nazzjonali, reġjonali u lokali.

Is-Sedja rreferiet ukoll għar-rapport tal-Kunsill Nazzjonali għall-Persuni b'Diżabilità bl-isem *Working towards the implementation of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (UNCRPD)* datat Marzu 2013, fejn f'paġna 11 insibu li l-istess Kunsill kien ġie appuntat, skont Artikolu 33 tal-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità, bħala l-mekkanizmu indipendenti li jassigura u jissorvelja l-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet tal-istess Konvenzjoni.

F'dan ir-rigward, is-Sedja, wara li ltaqgħet mal-Onor. Cutajar sabiex tara x'għajjnuna huwa jqis neċessarja, se tkun qiegħda tikkonsulta mal-Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità, bħala dik l-entità responsabbli mill-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni msemmija sabiex, mill-aħjar li tista', tara kif tindirizza t-talbiet tal-Onor. Membru.

Is-Sedja tixtieq tirrileva li fil-Parlament diġà jeżistu numru ta' faċilitajiet għal persuni b'diżabilità, fosthom:

- Aċċess għal persuni bi problemi ta' mobilità, inkluż għall-Membri, fejn jeżistu bankijiet fis-sala plenarja minn fejn Membru li jkun fuq sigġu tar-roti jkun jista' jindirizza lill-Kamra. Din il-faċilità s'issa ntuzat l-aktar minn persuni li jattendu għal attivitajiet ta' *outreach* li jiġu organizzati fil-Parlament fuq bażi regolari;
- Il-kmamar kollha tal-kumitati huma aċċessibbli għal persuni b'diffikultajiet ta' mobilità;
- *Lifts* li jipprovdu indikazzjoni vokali u bil-*braille* lil persuni neqsin mid-dawl;
- *Induction hearing loops* li jippermettu persuni bi problemi ta' smiġ li jsewgu dak li jkun qed jingħad fil-Kamra;
- Tqassim ta' dokumenti f'format elettroniku sabiex persuna nieqsa mid-dawl ikollha aċċess immedjat għad-dokument li jkun qed jiġi ttrattat fil-Kamra;
- Użu tal-*braille* sabiex persuna nieqsa mid-dawl tkun tista' tuża s-sistema elektronika tal-votazzjoni fil-Kamra; u
- Faċilitajiet sanitarji għall-persuni b'diżabilità madwar il-binja kollha.

Fil-frattemp diġà sar kuntatt mal-kumpanija li toffri s-servizz awdjoviziv fil-Parlament sabiex naraw kif nistgħu nġinu b'kull mod lill-Onor. Cutajar sabiex jaqdi d-doveri tiegħu fil-Kamra.

Is-Sedja għamlet referenza wkoll għal żewġ *surveys* datati Ottubru 2005 u Mejju 2006 li saru fost parlamenti Ewropej *tramite* ċ-Ċentru Ewropew għar-Riċerka u Dokumentazzjoni Parlamentari (ECPRD) dwar x'servizzi u assistenza tingħata lil Membri b'diżabilità f'parlamenti nazzjonali oħra. Il-Parlament Malti se jkun qiegħed jieħu l-inizjattiva li jerga' jagħmel kuntatt mal-parlamenti nazzjonali, *tramite* l-istess ECPRD, sabiex l-informazzjoni miġbura fis-*surveys* imsemmija tiġi aġġornata b'dawk l-iżviluppi tekniċi li setgħu ġew implimentati mill-2006 'il hawn f'dan ir-rigward.

Nagħlaq billi ngħid li l-*istaff* tal-Parlament huwa ferm konxju mill-isfidi li jista' jgħabbi wiċċu magħhom l-Onor. Membru peress li wahda mill-impjegati validi tiegħu li ilha taħdem il-Parlament għal bosta snin hija fil-fatt persuna nieqsa mid-dawl. Din l-impjegata hija pprovduta b'*software* li jgħinha tuża l-*computer* f'xogħolha. Izda aktar importanti minn hekk, l-*istaff* tal-Parlament huwa konxju u dejjem lest li jgħinha sabiex tkun tista' taqdi dmirijietha u tippartecipa b'mod sħiħ fl-attivitajiet kollha li jsiru waqt il-ħin tax-xogħol; għajjnuna li diġà bdejna noffru lill-Onor. Cutajar.

18.6.19